Norman Károly

Pöndör

Nehezen nyílik ez a rohadt ajtó. Vagy szét kell szedni, megnézni, hol akad a zárszerkezete, vagy be kell fújni WD40-nel, az nagyon jó anyag, mindenen segít, Amerikában megtalálják az utat a civil szférába a katonai fejlesztések. Csak ugye, amikor az ember végre bejut a lakásába, minden rendben van, a fene emlékszik rá, hogy elő kellene keresni a rohadt WD40-et. Na végre.

– Hé! Maga mit keres itt? Hogy jutott be az én lakásomba!?

Bizonytalan korú, vastag szemüveges férfi, barna, kopott háziköpenyben kényelmesen üldögél a karosszékemben. Vágni lehet a dohányfüstöt. Soha életemben nem dohányoztam. Mi a rohadt nyavalya ez? Úgy ül, félig fekszik a széttiport karosszékben, a feneke alól kilóg a párna lószőre a szakadáson, mintha ez nem az én lakásom lenne, hanem az övé. A harisnyás talpain időnként megcsattan a papucsom, ahogy kényelmesen leffegteti. Rám emeli az ijesztő tekintetét a villogó szemüvege mögül, birtokon belül vagyok, mégis megrettenek.

– Ki maga?! Hogy... – elfulladok. Nem vagyok félős fiú, számlálatlan évek óta még csak meg sem lepődöm semmin, nemhogy bármitől megijednék. Most szorongok, erősen. Mibe keveredtem? Kaparok az elmémben, mik fordulnak elő a világban; valami titkosszolgálat jön-megy a lakásomban, régen voltak ilyenek, hazamegy a polgár, a kapuja előtt fekete autó, már régóta csak regényekben olvas ilyet az ember. Áh, nem, nem jön össze efféle ésszerű forgatókönyv. Manapság már nem, a korszerűbb verziók pedig hidegen hagynak, nem vagyok félős fiú. Talán a cigarettafüst.

– Pöndör vagyok, barátom. Innen jöttem.

– Barátja a... Honnan!?

– Hát innen. Mindig is itt laktam.

– Maga?! Én!!

– Na-na, lassabban, öcsi.

– Öcsi a rohadt nagyanyja. Tűnjön el. Hogy kerül ide. Mit akar itt. Ez az én lakásom. Hogy mer itt

– Fogd be a pofád. Én itthon vagyok. Itt születtem.

– Itt. Maga.

– Én bizony. Rólam sem tehet senki más, csak te. És arról sem, hogy most itt vagyok. Csakis te.

– Hogy mer letegezni?

– Ó-ó. Felnőttünk? Magázódhatunk is persze, de nem lesz jobb.

– Kezdjük az elején. Még egyszer: ki maga!?

– Nem ismer meg? Pöndör vagyok!

– Soha életemben nem láttam magát.

– Ez igaz. Mégis jobban ismer, mint bárki más. És régebb óta. Én itt születtem, amúgy a maga jóvoltából.

– Nem emlékszem efféle újszülöttre, vagy olyanra, akiből ilyen lehetett volna, mint maga itt. Vegye le a papucsomat, a rohadt életbe. Mégis, mit szólna, ha elővenném a revolveremet?

– Nincs magának revolvere, öcsike. Sosem voltam kisgyerek. Ilyennek születtem. És itt. Mit sem változtam, szemben magával, nagyarcú öcsike.

– Öcsike a rohadt...

– Egy szép napon majd elmélyed a biológiában, és megérti, hogy ezt a jelzőt merőben értelmetlen lépten-nyomon használnia, ráadásul egyáltalában nem a helyén. Rohadt volt az a kovászos uborka, amit a jó édesanyja dobott ki dühében, aznap, amikor én megszülettem. Fékezze meg a hisztériáját.

Tényleg volt ilyen. Hát ezt az egészet nem lehet komolyan venni. A szavak sokszor nem jelentik azt, amit látszólag. Fordulat fordulat hátán, és mégsem jelentenek semmit. Megtanultam az egész életem során, stilisztikai koreográfia, már semmi értelme a szósorokat olvasni, csakis a sorok alatt és fölött, ha egyáltalában van jelentés, legföljebb ott.

– Maga nem igaz. Magának nincs igaza. Magának semmi értelme. Majd jól fölébredek, és úgy eltűnik, mint...

– Jobban teszi, öcsike, ha komolyan vesz. Tudja jól, hogy nem alszik, és nem fog tudni úgy fölébredni, hogy én eltűnjek. Az Istennel is pont ez történt.

– Na jó. Tegyük fel, hogy ezt az egész ésszerűtlen konstrukciót abban az eljárásban részesítem, ami biztosan megoldja. Amiről az életem során, így a vége felé, immár meggyőződtem. Racionalizálásnak hívják. Kiracionalizálom a lakásomból magát, akinél vélhetőleg nincs átkozottabb ellenségem, hiszen én sokat próbált fiú vagyok, és el sem tudom képzelni, ne tudnék feldolgozni bármiféle problémát, mégis most meg vagyok akadva. Lefújom magát WD40-nel.

– Öcsike, maga nem ennyire hülye. Szedje már össze magát. Kezében a helyzet kulcsa, megint ki fogja nyitni az ajtót, nem kell ahhoz WD40.

Ej már, ez a figura simán hadonászik az én szimbólumaimmal. Mond dolgokat, afféle szófordulatokkal, amelyeknek – már rég tudom – semmi tartalmuk, stilisztikailag pedig még a közhelyszintig sem emelkednek föl. Na, ez jó lesz, most leterítem az entitást itten, a karosszékemben. Erre nem lesz orvossága. Minden szavát komolyan fogom venni, mintha

jelentenének valamit, mindbe beleakadok, mindet felboncolom, a végére úgy oszlanak el, mint ez a büdös cigarettafüstje, amúgy vele együtt.

– Figyeljen ide, Pöndör. Mostantól komolyan veszem.

– Épp ideje, öcsike. Kezdheti, úgy értem, nemcsak sor szerint, hanem az elején is.

Merően néz a vastag szemüvege mögül, de erősödöm.

Van egy rég kipróbált receptem, a legnehezebb helyzetekre. Elindul valami szörnyűséges szcenárió, és nincs más teendő, mint finom operációkkal átkalauzolni egy másikba, amely nemhogy szörnyűséges volna, hanem az ellenkezője. Ott áll az ember a kocsma közepén, három sötét alak szegez kést feléje, ez a gyilkosság forgatókönyve. És akkor kiválasztja az ember a késvezért, és a megfelelő lélektani pillanatban szélesen rávigyorog: „hé, Józsi! Nem jártál te is az Áldás utcai általánosba?" Tudom, hogy Józsi, a másik ezzel indította. A gyilkossági projektnek annyi. Vagy egy másik: ülök a buszban gyanútlanul, egyszer csak a hátam mögül morgás indul, egy elmebajos harci szörnyeteg megállókon át turbózik, én vagyok a célpont. Nem tetszik neki a hátam, biztos magában. Beér a busz a Moszkva térre, leszállok, erős ütés a hátamra. Dühösen szembefordulok, szabályos ökölvívóállás vár. A színdarab szerint a harcművész most kicsinál. Nő a feszültség. Egyszerre, kicsit a magam számára is váratlanul, felkacagok, és félreütöm a kezét, megyek utamra. A harci alakulat tán még most is ott áll, tökéletesen védtelen ezzel a nevetéssel szemben, amint diktátorok humoristákkal szemben. Színdarabnak annyi. Vagy: gombát gyűjtök a csinos, fiatal párommal. Jön ám szembe a keskeny ösvényen a debil tesztoszteronállat, nem lehetek komoly ellenfél, fele sem vagyok. Most kitekeri a nyakam, és megerőszakolja a lányt. Beváltunk az erdőbe az ösvényről, megyünk dombnak fel, keresem a köveket, nekem legyen, neki ne; stratégiai gondolatok cikáznak a fejemben, a darab forgatókönyve szerint. Felérünk a kis tisztásra, nincs tovább fölfelé. Szembefordulok a figurával, érek a derekáig. „Nem tudja, merre van itt az átvezető út?" – kérdezem tőle, az álla leesik. Az intellektuális érintkezés nem szerepelt a darabban. „Nem" – válaszolja, és felismerem a tétovaságából, hogy már veszített. „Szóval nem tudja. Na, menjen előre, majd mi megyünk maga után!" – mondom neki növekvő fenyegetéssel. Fordul, a vizuális motiváció eltűnik a szeme elől, a törékeny értelme szétesik, elindul az egyik kis úton, mi ketten tényleg megyünk mögötte kicsit, aztán otthagyjuk, hadd menjen.

Mindig van megoldás. Most is lesz.

– Na mi lesz, öcsike? Tényleg elkezd komolyan venni, vagy itt hallgatunk estig?

– Ha már az elején. Említette Istent, aki ugyanúgy járt, mint én most. Tegyük fel, hogy ez nem viccesen túlzó, üres szófordulat, hanem több van benne.

– Egyetlen üres szavam sincs, öcsike, és mindegyik mélyebb, mint a sekély szöveghez szokottak az első pillantásukra gondolják, a második pedig elsiklik fölötte. Az Isten első dolga volt, hogy megteremtette a világot, aztán pedig, látván mit tett, remélte, hogy csak álmodott.

– Ez mint sántító allegória...

– Nem sántít. Engem is teremtett valaki.

Töprengek. Nem azt mondja, hogy őt is az Isten teremtette. Pöndör. Én teremtettem. Még a Rémkorszakban, ami egybeesett a Paradicsom korával. A húgommal rémüldöztünk a megszemélyesített sötétségtől, ahol Pöndör lakozik. Itt született, és sosem volt kisgyerek, hanem mindig is ilyen volt, maga az elháríthatatlan, testetlen rémület. Meg sem kellett találnia az ajtót a lakásomba, hiszen mindig is itt lakott. Mégsem járt-kelt idebent állandóan, hol van már a gyerekkori rettegés, a gyerekkori szivárványos paletta egyik alapszíne. Mitől került elő, a pszichológus azt mondaná, nem dolgoztam föl valamit. Volt ajtó, csak nem térben, mint a lakásomé, hanem az időben.

Érzem az éles pillantást, a vastag szemüveg mögül. Szót sem kellene szólnom, hiszen ismeri minden gondolatomat, nincsen nála közelebb senki. Egyben van az elménk, bár nem azonos, ha tényleg ő Pöndör. Meg kellene azért erről győződni, vannak pszichológiában képzett bűnözők is, megetetnek. Rábeszélnek, hogy magam adjam oda az értékeimet.

– Azt mondta, kezemben a helyzet kulcsa, és ki fogom nyitni az ajtót. Megint. Időajtóra gondolt?

– Hát persze.

Azt mondja, ki fogom nyitni. Miközben már itt van. Eszerint nem ő az egyetlen, aki majd ezen az ajtón egyszer csak ideérkezik, a lakásomba. A múltból. Merthogy nem dolgoztam föl. Persze-persze, író volnék, a múltból merítem az anyagot, a jövőből az energiát, amit reménynek hívnak. Kinyílt az ajtó, mert elszántam magam erre, és ezen az ajtón nem csupán azok a dolgok jönnek át, amelyekkel a jelenben simán kalkulálhatok. Hiszen éreztem a veszélyt, nem véletlenül odáztam a dolgot egyre, közben a reményeim a lappangó lehetőségeken sanyarogtak. Elváltozhat és elveszítem, aminek az intakt mivoltát védelmezném, amíg csak lehet; többet képzelek róla, mint ami esetleg tényleg benne van. A Nagy Regény addig nagy, amíg meg nem írja az ember, aztán mint az Isten, nézi, mit is tett, és csak reméli, hogy álmodott. „És látá, hogy jó." Persze-persze. Itt van például ez a Pöndör, átjött az Időn, a maga rémisztő teljességében, de

ma már alig tud rémiszteni, mert közben felnőttem, és a benne lakozó reménykedés, a horrorteremtő ereje megkopott. A pszichológus most azt mondaná, feldolgoztam.

– ... azt gondoltam, magánál nincs átkozottabb ellenségem...

– Tényleg nincs. Én Pöndör vagyok!

– De én teremtettem...

– Bizony. A Sátánt is Isten teremtette, és nincs nála átkozottabb ellensége. A szavak lehetnek pontosak is. Maga sem akar egyebet a szavaktól, öcsi. A tépelődő Isten.

– Ha egyszer fel tudok dolgozni valamit, akkor eloszlik a tépelődés?

– Ha ez megtörténhetne, föladhatna minden reményt. Nem azt jelenti a földolgozás, hogy eloszlik az alapanyaga. Földolgozza a téglát? Eltűnt volna, miközben felépült a ház? Hiszen ott van benne, a helyén, és az összes eredeti lehetősége ebben a valóságosságában ölti fel a végleges testét. Végre becsén használja. Efféle a földolgozás igazi jelentése. A rémüldözés, meg a rémisztési képesség és készség is immár készen áll. Kezében kulcs, kinyitja az Idő ajtaját, és átjövünk. Én már itt is vagyok, hiszen elszánta magát; ha jól értette, effélére biztatta a Szerkesztője is. Én vagyok Pöndör!

Nem remélhetem hát, hogy eloszlik a tépelődés, hiú teológiai reménykedés, hogy a Sátán végül is semmi több, mint az egyik eszköz Isten terveinek végső beteljesítésére. Pöndör ezentúl itt lakozik velem, mert ez az ő lakása, itt született, ide tartozik. És dolga van, mint jómagamnak. Ő az én aggodalmas rémületem, hozzám tartozik, mint a tégla a házhoz. Velem tűnik egyszer a semmibe. Addig pedig kényelmetlen lesz, de el kell viselnem.

– Van ám kérdésem, öcsi.

– Azok mind az én kérdéseim.

– A Sátán is szemben áll Istennel, és minden végső egységük ellenére folyik a huzakodás.

– A nézők jól szórakoznak.

– Amíg tart a darab, öcsi, igen. A kérdésem, ami a magáé is, amint mondja: miért most nyitotta ki az ajtót? Azt is pontosan értettem, hogy magánál van a kulcs. Nincs tehát senki, aki ön helyett kinyithatta volna, és ha kinyílt, ezt ön tette vele. Mégis, eddig mire várt?

– Talán múzsára. Vagy hogy valakik igényt jelentenek be. Azt hittem, egyedül nem megy.

– Persze, és ha kiderül, hogy az Idők elején, a Paradicsom kincsestárában drágakövek helyett csak szalma volt, rájuk kenhette volna a felelősséget. Pedig a gyémánt és a szalma ugyanúgy anyag, a természet nem értékelget; a többi a maga dolga.

– Legalább ne dohányozna, a rohadt életbe!